

PUSZCZON (93) *part praet pass pf*

puszczon (46), **puszczony** (38), puszczon *a.* puszczony (9).

W formach złożonych o jasne; w formach niezłożonych -ón (2), -on (1); -ón *KochWr*; -ón : -on *Mącz* (1:1), -ona.

sg m N puszczone (42), puszczony (8); ~ (*attrib*) -ony (2); ~ (*praed*) -ón (42), -ony (3) *CzechRozm*, *StrykKron*, *KochPam*. ♦ *G* puszczon(e)go (1). ♦ *D* puszczon(e)mu (1). ♦ *f N* puszczone (6), puszczona (2), puszczona (9); ~ (*attrib*) -ona (1); ~ (*praed*) -ona (5) *Mącz*, *Górndworz*, *RejPos* (2), *GrabowSet*, -ona *SarnStat* (2). ♦ *n N* (*praed*) puszczo (1) *RejZwierc*, puszczon(e) (1) *ModrzBaz*. ♦ *pl N m pers* puszczeni (9); -eni (4) *SarnStat*, -eni (2) *ActReg*, -(e)ni (3). *subst m i f* puszczon(e) (6). *n* puszczon(e) (2), puszczo (1); ~ (*attrib*) -on(e) (1); ~ (*praed*) -on(e) (1) *RejAp*, -ony (1) *BielKron*. ♦ *G* puszczonych (2). ♦ *D* puszczonym (1). ♦ *A pl subst* puszczon(e) (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: puszczon(y) od kogo (4), *przez kogo* (2); *od kogo* *Leop*, *BibRadz*, *ModrzBaz*; *od kogo : przez kogo* *BielKron* (1:2).

Sł stp s.v. puścić, Cn s.v. linija przez pośrzodek koła, gałki puszczona; Linde XVII – XVIII w. s.v. puścić.

1. *Który skutek czyjejś decyzji może się przemieścić* (75) :

A. *O ruchu ludzi i zwierząt* (56) :

a. *Któremu pozwolono iść, gdzie chce; dimissus Miech* (54) :

α. *Któremu pozwolono odejść* (42) :

Wyrażenia: »od siebie puszczony« (1): *iako bārzo źle czynią rodzicy/ ktorzi zāniedbawāią dobrego ćwiczenia dziatkam od siebie nā świat pufzczonym [a se editae]* *ModrzBaz* 10.

»na świat puszczony« (1): *ModrzBaz* 10 *cf* *»od siebie puszczony«*.

»wolno puszczon(y)« [*w tym: na co* (1), *dokąd* (1)] (2): [*Stary ojciec mówi do córki:*] *Ale iednāk v ciebie to wymawiam łobie/ [...] Abych wolno pufzczon był gdzieby mi łie chciało* *HistLan* C4; *Kmiecy łynowie māią bydz wolno nā nāukę łzkolną pufczeni.* *SarnStat* 200.

αα. *Uwolniony* (39) : *MiechGlab* 16; *Przethofz wponyedzialek [...] yełth obyefchon a yanek jako chłopyec lyath nyemayāczy yełcze pufzczon* *LibMal* 1548/146v; *Pufzczon potym [św. Paweł] przez Neronā y wolno chodził* *BielKron* 143; *Kāzimierz [...] Keyftutā poimał [...] / włzākże potym pufzczon gdy czynił przyłięgę iż łie miał okrzćić.* *BielKron* 374v, 118v, 179v, 186, 190, 233 (13); *Mącz* 472d.

puszczony od czego [= zwolniony z obowiązku] (1): *Rudarius, Tākowy łzermierz/ od powinności łzermierskich wolno pufzczony.* *Mącz* 359c.

puszczony komu (1): *iż gdziebykolwiek kto kmiecie ābo poddāné fwé znalazł/ ktorzy dla woyny ālbo innēgo czāfu od niego odefzli: może ich łzukāć/ y māią mu bydz pufczeni* [*dimitti* *JanStat* 879] *y wróceni* *SarnStat* 1100.

puszczony skąd (2): *nie māią bydz pufczeni [starostowie] od mieyfcā ładowēgo/ āż piērwēy zā winy rēkoiemłtwo dołtāteczne vczynią* *SarnStat* 663 [*idem*] 935.

Wyrażenia: »puszczony od prawa« (1): *Absolutus, Wolno pufzczony od prawā/ wolno vczyniony.* *Mącz* 400d.

»precz puszczoney [dokąd]« (1): rádził [Barachiasz] áby byli [ludzie Achasa] wolno precz pułzczeni do łwych włafności. *BielKron* 88v.

»puszczon z więzienia, po więzieniu« [szyk 1:1] (1:1): Sáłki zwiężenia pułzczon. *BielKron* 236v marg; s támtąd go [lekarza od mnichów] záfię Miedzylefki [...] wzyął y władził do dworu Bifkupiego/ wżákże potym pułzczon po długim więzyeniu *BielKron* 403.

»wolno (a. wolnie), dobrowolnie, świebodnie puszczone(y)« = *libertus Calep* [szyk 16:2] (16:1:1): gdzye by kolwyek byl nalezyon [Fabianek, goniec królewski], ma bycz volnye pvłczon *LibLeg* 7/100v, 7/100v; *LibMal* 1553/176v; *GroicPorz* m4v; *BielKron* 60, 88v; Libertinus, [...] Ten który fie národził z niewolniká ále yuż świebodnie pułzczonego *Mącz* 191b, 62b, 359c, 400d; *CzechRozm* 86; *StryjKron* 617; *KochPam* 86; A Iugurtá bedąc więźniém w Rzymie/ viąwłzy łobie piérwłzé Pány piędzmi/[...] pułczón był wolno *KochWr* 32; Niemcy aby byli puszczeni zwałszcza Gregory milites dobrowolnie. *ActReg* 58, 75 [2 r.]; *Calep* 599a.

β. Któremu pozwolono wejść, wpuszczony (11) :

puszczon do kogo (1): Prosiłem aby Pan Naramowski doPana Woiewody Poznanskiego był puszczon. *ActReg* 84.

puszczon na co (1): Item slodzyey Nyeyawny czterzy razi na ganyoni o slodzieiftwo [...]. pyanthi raz obwynyoni bandącz y vłfz [!] na sprawą nyema bicz pułzczon. *MetrKor* 40/815.

puszczon przed kogo (1): Kiedi bedziesz przed Czessarza yvsz pvsczon tedi powiesz od nas [...] Czessarzowy ye^{so} M. posdrowienie braczkie *LibLeg* 11/32.

puszczony dokąd (5): [Grzegorz VII ustawił] áby zádný tákowy [tj. ksiądz ożeniony] do kościoła niebył pułtżon/ áłzby pierwey żonę porzucił. *KrowObr* 234v; Książę Opolńkie przyiechawłzy do Krakowá/ pułzczon do miáltá przez miełczżany *BielKron* 370v, 104, 356v, 391v.

Wyrażenia: »puszczon dobrowolnie« (1): [Amesa] dał mu [sędziakowi] liłty od Skánderbegá opowiadáiąc iego przyiazd/ [...] gdy tedy Skánderbeg przyiechał/ pułzczon dobrowolnie zá liłty krolewłkimi *BielKron* 243v.

»w dom puszczon« (1): A kiedy iuż [Ezop] był w dom pułzczon/ Vczynił przed Páná vkłon *BierEz* B4.

Przen [na co] (1) : błogofłáwieni ktorzy będą wezwáni albo pułzczeni ná ty ták wdzyęczne gody *RejAp* 158v.

γ. O ptaku: któremu pozwolono lecieć [skąd] (1) : Kruk z korabiu pułzczony co znáczył. *SkarŻyw* 270 marg.

b. Skierowany (2) :

Przen [do kogo] (1) : A choć wżytká nádzieiá pułzczona do ciebie [Boże]/ Wżdy w płáczu dułzá tonie *GrabowSet* E4.

α. Wysłany do ataku, najazdu zbrojnego [w co] (1) : to ieft rzecz potrzebna/ áby woýłko łkoro fie ściągnie zá rázem było w ziemię nieprzyaciéłłką pułzczone [in hostium agros educantur]. *ModrzBaz* 116v.

B. O ruchu przedmiotów i substancji (wyjątkowo o ludziach pozbawionych możliwości sprzeciwu): *wprawiony w ruch* (10) :

a. Zanurzony, zatopiony, wylany z góry (4) : których [chwał] ty [Boże] małz więcej/ Niż kropł defłczę pułzczone *GrabowSet E2v*.

puszczony komu na co (1): iż iuż kropiá potępionemu ná ięzyk pułzczona być nie może *RejPos A5*.

puszczony w co (1): in Evangelicis literis verbum Dei verriculo comparatur, [...] W Ewángeliey słowo boże bywa przzirownano niewodowi w morze pułzczonemu *Mącz 276d*.

Wyrażenie: »puszczon na głębokość morską« (1): lepiej było iemu [przynoszącemu zgorszenie]/ áby mu Kámién młyńńki wfiyie wwiązano/ y był pułtztzon ná głębokość morską *KrowObr B4*.

b. Wpuszczony do wnętrza czegoś (2) :

puszczony do czego (żywotne) [= do pomieszczenia, gdzie było to zwierzę] (1): tedy krol rozniewawłzy fie kazał go iąc [!] y dał nań fkazánie áby był dan lwowi ku pożrzeniu. [...] Thedy on rycerz gdyż był pułzczon do lwá: bárzo fie bał *HistRzym [118]*.

Przen [w co] (1) : Oto słýfzyfz iż ty groná wdzięczne Páńńkie były pułzczone w kadź/ y były tłoczóne áż obfita krew wyciekłá s práfy *RejAp 126*.

c. O przedmiotach pływających i ludziach w nich: który umieszczono na wodzie, aby płynął (3) :

Wyrażenie: »na rzekę, na wodę, po morzu puszczon« [szyk zmienny] (1:1:1): A gdy dzyeci w fkrzynce ná rzekę pułzczony były/ płynęły ná doł *BielKron 98v*; Ale on fád ktory był pułzczon z dziećięciem po morzu/ płynął przez wiele krolełtw *HistRzym 33; SkarŻyw 478*.

d. Wystrzelony (1) :

Wyrażenie: »strzała puszczona« (1): Iáko fie niewráca ftrzáłá pułzczona [sagitta missa] od ftrzelcá mocnego/ ták fie nie wrocá złe rzeczy *Leop 4.Esdr 16/16*.

C. O płynach (9) :

a. Zakroplony w celach leczniczych (2) :

puszczony na co (1): woda z poczenia [lege: pocenia] rzodkwie [tj. wydzielania się z niej] [...] ma być pułzczona na bielmo *FalZioł V 78v*.

puszczony w co (1): Też vrina dziećięcza w oczy pułzczona [...] iefł ofobna [tj. szczególnie dobra] *FalZioł V 78v*.

b. O krwi: wypuszczony z organizmu w celach leczniczych (7) :

Wyrażenie: »krew (ma być) puszczona [z czego = z żył]« (7): Theż zzavfznich żyłek krew pułzczona/ pamięć złá naprawia *FalZioł V 58*; Atak z medijany oney ftrony na ktoreyby fie bolączka wyłóżyła/ krew ma być pułzczona. *FalZioł V 67, V 58 [2 r.], 59, 67 [2 r.]*.

2. Zwolniony z czegoś, uwolniony od czegoś, który więcej nie będzie musiał, nie będzie odczuwał (2) :

puszczon czego (1): Hoc uno nomine absolvi velle, Dla tey yedney przicziny chcieć być wyświebodzón/ roku [= terminu sądowego] pułzczón. *Mącz 249c*.

puszczon od czego (1): Layno tego człowieka ktori ma bolenie w ielitach fwogich: poki iefłczę ciepłe, ma być rozpułzczóno zocztem á pothym iakiemu kolwiek zwierzęciu wlane w gardło/ on człowiek będzie wolen y pułzczon od kłocia wnątrznego. *FalZioł V 85*.

Szereg: »wolen i puszczon« (1): *FalZioł V 85 cf puszczon od czego*.

3. Na który pozwolono (1) : Situs, Pułzczony/ dozwolony. *Mącz 395b*.

4. *Zesłany przez Boga jako kara; missus Vulg, PolAnt; immissus Vulg (6)* : Oto bywają pułczone złe rzeczy [mittuntur mala] Leop 4.Esdr 16/14.

puszczon między kogo (1): Leop 4.Esdr 16/3 cf W przen.

puszczon(y) na kogo, na co (4): Leop 4.Esdr 16/16; Abowiem przez długi czas będzie ná nie pułczon ogień [Ignis enim superveniet] od Bogá wieczne⁸⁰ BibRadz Bar 4/34, Sap 16/18; ábowiem [...] pomłta nieomylna Páńfka zówždy iest pułczóna ná fwiát RejPos 334v.

W przen (1) : Pułczon ielth między was miecz Leop 4.Esdr 16/3.

5. *Którego ktoś się zrzekł (4)* :

puszczon na co (2): Są ktemu [pożytki] z cudzych máiętności árendownych/ zaftáwnych/ dożywotnych/ ná wydźierzenie pułczonych GrabPospR L3v, L4v.

puszczon w co (1): A ielliby część oná imienia byłá białygłowie zgoła/ przez brácią w pósełsiá dáná y pułczóna/ [...] SarnStat 1168.

Przen (1) :

Wyrażenie: »łzy puszczone« (1): GDzie łá próšby náłze/ gdzie wołania one/ Ktore k tobie były? kędy łzy pułczone [...]? GrabowSet C2v.

6. *Który wyrósł (2)* :

Wyrażenie: »puszczony z ziemi« (1): Rzedfze źiołká pułczone/ Z ziemi/ ná Wiofne/ niź zdrády rzeczone. GrabowSet B3v.

Przen (1) :

Wyrażenie: »korzenie puszczone« (1): Kościół korzenie swoie w niebie raczey ma pułczone/ á niźli ná ziemi. SkarŻyw 92.

7. *Rozpuszczony jako pogłoska (1)* :

Fraza: »sława była puszczone« (1): pánie Derfniaku małz w(asza) m(iłość) tę łławę/ iákobyś ná wielu mieifcach zaráz miłować miał: [...] wymuiąc żeby tá łławá o w(aszej) m(iłości) fáłfzywie byłá pułczóna GórnDworz Cc2v.

8. *Którym nie podjęto dalszej drogi, zwracając się w innym kierunku (1)* : Potym wzgorę idąc rzéką ná dwie mili/ [...] ma byđz prófto przez pułczą [...] áż do rzéki Iurá [...]. Od którego to mieyfca rzéká Iurá ma byđz pułczóna [fluvius deserendus est JanStat 893]/ y ma byđz przełćié przez pułczą/ zoftáwuiąc rzéki Memel y ieźioro Ruńné [...] wźędźie od lewéy ftrony SarnStat 1110.

9. *W wyrażeniu: »na szrot puszczon« = zlekceważony (1)* : ábowiem widziłz iż káźde práwo by było namocnieyfze iáko będzie ná łzrot pułczóno [...] káźde łie zelźyc muśi RejZwierc 36.

Cf **NIEPUSZCZON, PUŚCIĆ**